

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานยุค 4.0 ของ อสม. อำเภอท่าม่วง จังหวัดลพบุรี
FACTORS INFLUENCING PERFORMANCE IN 4.0 ERA OF VILLAGE HEALTH
VOLUNTEERS, THAWUNG DISTRICT, LOPBURI PROVINCE

Received: October 06, 2025

Revised: December 13, 2025

Accepted: December 22, 2025

รัชฎาภรณ์ บุญขาว^{1*}, รัฎฐพล ศิลปะรัศมี¹, พรรณี บัญชรหัตถกิจ¹
Ratchadaporn Boonkhaow^{1*}, Ratthaphol Sillaparassamee¹,
Pannee Banchonhattakit¹

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงวิเคราะห์แบบภาคตัดขวางมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการปฏิบัติงานยุค 4.0 ของ อสม. อำเภอท่าม่วง จังหวัดลพบุรี 2) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานยุค 4.0 ของ อสม. อำเภอท่าม่วง จังหวัดลพบุรี จำนวน 305 คน คัดเลือกด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอนใช้แบบสอบถาม 5 ส่วน ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ความเชื่อมั่น และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและการถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัย พบว่า อสม. ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 92.8 อายุอยู่ระหว่าง 60-69 ปี ร้อยละ 35.7 เป็น อสม. มากกว่า 20 ปี ร้อยละ 29.5 การปฏิบัติงานยุค 4.0 อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.72$, S.D. = 0.97) ได้แก่ การช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.94) และการใช้แอปพลิเคชันสมาร์ต อสม. ในการส่งรายงาน ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 1.02) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานยุค 4.0 อย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ ความรู้ด้านการปฏิบัติงานยุค 4.0 ($\beta = 0.117$), ทักษะคิดต่อการปฏิบัติงานยุค 4.0 ($\beta = 0.136$), แรงจูงใจในการปฏิบัติงานยุค 4.0 ($\beta = 0.476$), อาชีพ ($\beta = 0.097$) และระยะเวลาการเป็นอสม. ($\beta = 0.130$) ปัจจัยทั้งหมดสามารถร่วมกันพยากรณ์การปฏิบัติงานได้ร้อยละ 32.9 ($R^2 = 0.329$)

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ปัจจัยด้านความรู้ ทักษะคิด แรงจูงใจ อาชีพ และประสบการณ์การเป็น อสม. มีผลต่อการปฏิบัติงานยุค 4.0 อย่างมีนัยสำคัญ และสามารถทำนายระดับการปฏิบัติงานของอสม. ในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะแรงจูงใจเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงที่สุดต่อผลลัพธ์ และควรได้รับการส่งเสริมอย่างเหมาะสม

คำสำคัญ: การปฏิบัติงานยุค 4.0, ปัจจัยที่มีอิทธิพล, แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน, อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน(อสม.)

¹ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

Faculty of Public Health, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage, Pathum Thani Province

*Corresponding author E-mail: ratchadaporn.boonkhaow@vru.ac.th

Abstract

This cross-sectional analytical study aimed to : The questionnaire was validated for content validity and reliability. Data were analyzed using descriptive statistics and multiple regression analysis.

The results showed that most VHVs were female (92.8%), aged 60-69 years (35.7%), and had served as VHVs for more than 20 years (29.5%). The overall level of 4.0-era work performance was high ($\bar{X} = 3.72$, S.D. = 0.97). The highest-scoring items were “helping others without expecting anything in return” ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.94) and “using the Smart VHV application to submit VHV1 reports” ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 1.02). Factors that significantly influenced 4.0-era work performance included: knowledge of 4.0-era work performance ($\beta = 0.117$), attitudes toward 4.0-era work performance ($\beta = 0.136$), work motivation for 4.0-era performance ($\beta = 0.476$), occupation ($\beta = 0.097$), and length of service as a VHV ($\beta = 0.130$). These factors collectively predicted 32.9% of the variance in work performance ($R^2 = 0.329$).

The findings indicate that knowledge, attitudes, motivation, occupation, and years of experience as a VHV significantly influence 4.0-era performance. These factors can effectively predict the level of performance among VHVs in the digital era, with motivation emerging as the most influential predictor. Therefore, motivation should be appropriately strengthened and supported.

Keywords: 4.0-era work performance, influencing factors, work motivation, Village Health Volunteers (VHVs)

บทนำ

กระทรวงสาธารณสุข ได้กำหนดวิสัยทัศน์เป็นองค์กรหลักด้านสุขภาพที่รวมพลังสังคม เพื่อประชาชนสุขภาพดี โดยมีพันธกิจ คือ พัฒนาและอภิบาลระบบสุขภาพอย่างมีส่วนร่วมและยั่งยืน เพื่อไปสู่เป้าหมายประชาชนสุขภาพดี เจ้าหน้าที่มีความสุข และระบบสุขภาพยั่งยืน⁽¹⁾ กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ มีบทบาทในการพัฒนาศักยภาพของอสม. ได้กำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาศักยภาพ ให้มีสมรรถนะเป็น อสม. ยุค 4.0 โดยพัฒนา Application เพื่อเป็นเครื่องมือในการดูแลสุขภาพของประชาชน

จากฐานข้อมูล ระบบสารสนเทศงานสุขภาพภาคประชาชน ปี 2567 ประเทศไทยมี อสม. จำนวน 1,103,699 คน ส่วนใหญ่มีอายุช่วง 51-60 ปี ร้อยละ 38.09 รองลงมา อายุ 61-71 ปี ร้อยละ 25.12 มีการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 59.7 ระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 28.9 ได้รับการพัฒนาศักยภาพ จำนวน 74,706 ร้อยละ 7.1 ส่วนใหญ่มีอายุการปฏิบัติหน้าที่มา 30 ปีขึ้นไป⁽²⁾ คุณสมบัติของ อสม. 4.0 ต้องผ่านการประเมินทั้ง 3 ประเด็นนี้ (1) สามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลได้ (2) มีความรอบรู้ด้านสุขภาพ (3) มีจิตอาสาและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง จากการศึกษาของ ฉลองรัฐ ทองกันทา และนิพนธ์ แก้วคำ⁽³⁾ พบว่า (1) ทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลด้านสุขภาพของ อสม. ยุค 4.0 อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 4.96$, S.D. = 1.76) (2) ความรอบรู้ด้านสุขภาพของ อสม. 4.0 อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.79$, S.D. = 0.87) (3) การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพ พิจารณาให้สอดคล้องกับ 30 2 ส ของ อสม. ยุค 4.0 ในภาพรวม อยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 1.11)

ข้อมูลจากจังหวัดลพบุรี จำนวน 11 อำเภอ มี อสม. จำนวน 12,022 คน มีอายุ ช่วง 51-60 ปี ร้อยละ 40.18 รองลงมา อายุ 61-71 ปี ร้อยละ 20.67 ได้รับการพัฒนาศักยภาพ จำนวน 3,630 ร้อยละ 30.04 ข้อมูลการใช้ Application สมาร์ท อสม. พบว่า อสม. มีสามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัล อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 56.14 ความรอบรู้ด้านสุขภาพอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 65.32 มีจิตอาสาและเป็นผู้มีทักษะปฏิบัติการให้การช่วยเหลือสังคม อยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 70.72⁽⁴⁾

ข้อมูลของอำเภอท่าม่วง จังหวัดลพบุรี มีทั้งหมด 11 ตำบล มีสถานพยาบาล จำนวน 13 แห่ง มี อสม. ทั้งสิ้น 985 คน จากการสำรวจคุณสมบัติการเป็น อสม. ยุค 4.0 ทั้ง 3 ด้าน พบว่า ด้านทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยี ดิจิทัลด้านสุขภาพ อยู่ในระดับต่ำ ร้อยละ 48.63 ด้านความรอบรู้ด้านสุขภาพ อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 58.98 ด้านมีจิตอาสาและเป็นผู้มี อยู่ในระดับสูง ร้อยละ 50.76

จากการข้อมูลของตำบลโคกสลุด อำเภอท่าม่วง จังหวัดลพบุรี โดยใช้แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับ Application สมาร์ท อสม. พบว่า อสม. สามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลได้ เช่น application สมาร์ท อสม. หรือโปรแกรมอื่นๆ อยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 18.68 ความรอบรู้ด้านสุขภาพ คิดเป็นร้อยละ 42.30 และมีจิตอาสาและเป็นผู้มี คิดเป็นร้อยละ 38.26

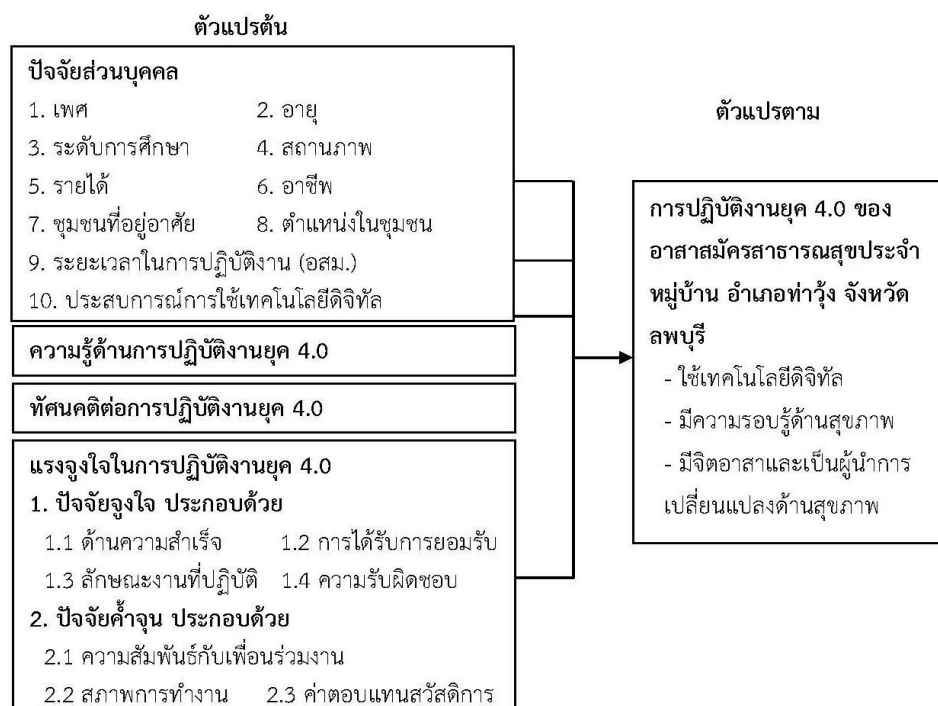
จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า มีหลายปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ของ อสม. ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ ประสิทธิผลของการปฏิบัติงาน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานยุค 4.0 ของ อสม. อำเภอท่าม่วง จังหวัดลพบุรี โดยใช้ทฤษฎีการจูงใจของ Frederick Herzberg⁽⁵⁾ ที่ประกอบด้วย ปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุนเพื่อนำผลการศึกษามาใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมให้ อสม. มีแรงจูงใจสามารถปฏิบัติงานได้ตามบทบาทหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการปฏิบัติงานยุค 4.0 ของอสม. อำเภอท่าม่วง จังหวัดลพบุรี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานยุค 4.0 ของอสม. อำเภอท่าม่วง จังหวัดลพบุรี

การทบทวนวรรณกรรม/กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานยุค 4.0 ของอสม. อำเภอท่าม่วง จังหวัดลพบุรี ได้มาจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยนำปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้ด้านสาธารณสุขโดยทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติ แรงจูงใจในการปฏิบัติงานโดยใช้ทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจ โดยมีกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงวิเคราะห์แบบตัดขวาง (Cross-Sectional Analytical Study)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร(Population) คือ อสม. ที่ปฏิบัติงานในเขตอำเภอท่าม่วง จังหวัดลพบุรีทั้งสิ้น 985 คน

กลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) คือ อสม. ที่อาศัยอยู่ในอำเภอท่าม่วง จังหวัดลพบุรี คำนวณกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการประมาณค่าเฉลี่ยของประชากรที่แน่นอน จากสูตรการหาขนาดตัวอย่างของแดเนียล⁽⁶⁾ โดยใช้ความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 277 คน ผู้วิจัยได้บวกเพิ่มสำหรับตัวอย่างเพื่อป้องกันกรณีข้อมูลสูญหายหรือข้อมูลไม่สมบูรณ์ครบถ้วนอีกประมาณ ร้อยละ 10 กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นจะเท่ากับ 308 คน อสม. ตอบแบบสอบถามคืน 305 คน ร้อยละ 99.03 การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) โดยกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างร่วมการวิจัย ดังนี้

- 1) อสม. อายุ 20 ปีขึ้นไป
- 2) อสม. ปฏิบัติงานในพื้นที่อย่างน้อย 1 ปี
- 3) สามารถสื่อสาร อ่าน และเขียนภาษาไทยได้
- 4) มี Smart Phone
- 5) ยินยอมให้ความร่วมมือในการวิจัย

เกณฑ์การคัดเลือกรวมกลุ่มตัวอย่างออกจากการศึกษา (Exclusion criteria)

- 1) มีอาการไม่สบายหรือเจ็บป่วยกะทันหัน
- 2) ไม่ได้ปฏิบัติงานในช่วงการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลของ อสม. จำนวน 10 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบทดสอบความรู้ด้านการปฏิบัติงาน ของอสม. อำเภอท่าม่วง จังหวัดลพบุรี จำนวน 10 ข้อ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามทัศนคติการปฏิบัติงาน ของ อสม. อำเภอท่าม่วง จังหวัดลพบุรี ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้แบบสอบถามของ ยุทธนา แยกคาย⁽⁷⁾ จำนวน 10 ข้อ

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุข อำเภอท่าม่วง จังหวัดลพบุรี ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้แบบสอบถามของ ณัฐพงศ์ คำนา⁽⁸⁾, วรรณิษฐ์ บุญมัน⁽⁹⁾, ภวัญชนอร ทิพย์เพชร⁽¹⁰⁾, ยุทธนา แยกคาย⁽⁷⁾ ประกอบด้วย ปัจจัยจูงใจ คือ ด้านความสำเร็จ ด้านการได้รับการยอมรับ ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ ด้านความรับผิดชอบ ปัจจัยก้ำจุน คือ ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ด้านสภาพการทำงาน ด้านค่าตอบแทนสวัสดิการ จำนวน 35 ข้อ

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามการปฏิบัติงานยุค 4.0 ของ อสม. อำเภอท่าม่วง จังหวัดลพบุรี ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้แบบสอบถามของ ณัฐพงศ์ คำนา⁽⁸⁾ จำนวน 30 ข้อ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือแบบสอบถาม โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้ค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Index of Item Objective Congruence : IOC) พบว่า แบบทดสอบด้านความรู้ มีค่าเท่ากับ 1.00 แบบสอบถามทัศนคติการปฏิบัติงาน มีค่าเท่ากับ 0.97 แบบสอบถามแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน มีค่าเท่ากับ 0.99 แบบสอบถามการปฏิบัติงานยุค 4.0 มีค่าเท่ากับ 0.99 จากนั้นได้แก้ไขปรับปรุงแล้วนำแบบสอบถามไปทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ทดสอบ(try out) กับ อสม. จำนวน 30 คน ในเขตพื้นที่ที่มีคุณลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง และนำข้อมูลจากการทดลองมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) พบว่าแบบทดสอบความรู้ในด้านการปฏิบัติงาน มีค่าเท่ากับ 0.73 แบบสอบถามทัศนคติการปฏิบัติงาน มีค่าเท่ากับ 0.87 แบบสอบถามแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน มีค่าเท่ากับ 0.94 และแบบสอบถามด้านการปฏิบัติงานยุค 4.0 มีค่าเท่ากับ 0.98

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษครั้งนี้ผู้วิจัย วิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีการทางสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) และสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติ (α) ที่ 0.05 ใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านความรู้ ปัจจัยด้านทัศนคติการปฏิบัติงาน ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน และปัจจัยด้านการปฏิบัติงานยุค 4.0 วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่ามากที่สุด และค่าน้อยที่สุด

วิเคราะห์หาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานยุค 4.0 ของ อสม. โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเชิงเส้น (Multiple Linear Regression) แบบขั้นตอน (Enter regression) เพื่อศึกษาหาความสัมพันธ์ของแต่ละตัวแปรที่ทำการศึกษา ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ เท่ากับ 0.05 ได้แก่ B (Unstandardized Coefficient) S.E. (Standard Error) Beta (Standardized Coefficient Beta) t (t-value) Sig (Significance / p-value) Tolerance VIF (Variance Inflation Factor) R (Multiple Correlation) R^2 (Coefficient of Determination) F (F-test value)

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

งานวิจัยนี้ได้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี เลขที่จริยธรรมการวิจัย 0082/2567 ตั้งแต่วันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2568-10 กุมภาพันธ์ 2569 ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ยึดตามหลักเกณฑ์จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ คือ หลักความเคารพในบุคคล หลักคุณประโยชน์ และหลักความยุติธรรม

ผลการวิจัย**1. ข้อมูลส่วนบุคคลของ อสม. อำเภอท่าวุ้ง จังหวัดลพบุรี**

ผลการวิจัย พบว่า อสม. อำเภอท่าวุ้ง จังหวัดลพบุรี ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 92.8 มีช่วงอายุอยู่ระหว่าง 60-69 ปี มากถึงร้อยละ 35.7 ระดับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ร้อยละ 31.1 สถานภาพสมรส ร้อยละ 65.6 รายได้ต่อเดือน 2,501-5,000 บาท ร้อยละ 44.9 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน $5,865.51 \pm 4,030.91$ บาท ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 33.1 ส่วนใหญ่เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมากกว่า 20 ปี ร้อยละ 29.5 ส่วนมากมีประสบการณ์การใช้เฟสบุ๊ก ร้อยละ 48.3 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละ ปัจจัยส่วนบุคคลของอสม. (n = 305)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	22	7.2
หญิง	283	92.8
อายุ (ปี)		
อายุ 20-29 ปี	4	1.3
อายุ 30-39 ปี	13	4.3
อายุ 40-49 ปี	50	16.4
อายุ 50-59 ปี	100	32.8
อายุ 60-69 ปี	109	35.7
อายุ 70 ปีขึ้นไป	29	9.5
(Mean = 57.17, S.D. = 10.24, Median = 59.0, Min = 20.0, Max = 85.0)		
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้เรียนหนังสือ	2	0.7
ประถมศึกษา	86	28.2
มัธยมศึกษาตอนต้น	69	22.6
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	95	31.1
อนุปริญญา/ปวส.	20	6.5
ปริญญาตรี	31	10.2
สูงกว่าปริญญาตรี	2	0.7

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
สถานภาพ		
โสด	47	15.4
สมรส	200	65.6
หม้าย/หย่า/แยก	58	19.0
รายได้ต่อเดือน (บาท)		
ต่ำกว่า 2,500 บาท	46	15.1
2,501-5,000 บาท	137	44.9
5,001-7,500 บาท	39	12.8
7,501-10,000 บาท	52	17.1
10,001-12,500 บาท	16	5.2
12,501 บาทขึ้นไป	15	4.9
(Mean = 5,865.51, S.D. = 4,030.91, Median = 5,000.0, Min = 500.0, Max = 25,000.0)		
ประกอบอาชีพ		
เกษตรกร (ทำไร่ ทำนา ทำสวน เลี้ยงสัตว์)	101	33.1
รับจ้างทั่วไป	78	25.6
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	39	12.8
พนักงานโรงงาน/บริษัทเอกชน	3	1.0
อยู่บ้านไม่ได้มีอาชีพ/เป็นแม่บ้าน	74	24.2
ข้าราชการบำนาญ	4	1.3
ลูกจ้างของรัฐ	6	2.0
ระยะเวลาการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (ปี)		
ต่ำกว่า 5 ปี	88	28.9
5 ปี-9 ปี	34	11.1
10 ปี-14 ปี	55	18.0
15 ปี-19 ปี	38	12.5
มากกว่า 20 ปี	90	29.5
(Mean = 13.34, S.D. = 10.04, Median = 11.0, Min = 1.0, Max = 46.0)		

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
ประสบการณ์การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล		
เฟซบุ๊ก (Facebook)	254	48.3
ทวิตเตอร์ (Twitter)	15	2.8
ยูทูบ (YouTube)	115	21.9
อินสตาแกรม (Instagram)	28	5.3
ติ๊กต็อก (Tiktok)	95	18.1
ไลน์ (Line)	19	3.6

2. อธิบายวัตถุประสงค์ข้อ 1

ระดับของความรู้ด้านการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านอำเภอท่าม่วง จังหวัดพิจิตร อยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 8.29$, S.D. = 1.42) คิดเป็นร้อยละ 76.7

ระดับของทัศนคติต่อการปฏิบัติงานของ อสม. อำเภอท่าม่วง จังหวัดพิจิตร อยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.46) พิจารณารายข้อ พบว่า มีความพร้อมที่จะเรียนรู้เทคโนโลยีดิจิทัลใหม่ๆ ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.65), คิดว่าการเป็น อสม. ยุค 4.0 มีส่วนช่วยในการพัฒนาตนเอง ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.66) และคิดว่าเทคโนโลยีดิจิทัลทำให้การสื่อสารกับประชาชนง่ายขึ้น ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.63)

ระดับของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของอสม. อำเภอท่าม่วง จังหวัดพิจิตรอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.77) พิจารณารายข้อ พบว่า รู้สึกยินดีและเป็นเกียรติในการปฏิบัติงานในตำแหน่งอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.66) พอใจที่ได้ใช้ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.65) และเต็มใจที่จะร่วมมือในการปฏิบัติงานกับทุกคน เพื่อให้งานสำเร็จไปได้ด้วยดี ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.66)

ระดับของการปฏิบัติงานยุค 4.0 ของ อสม. อำเภอท่าม่วง จังหวัดพิจิตร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.72$, S.D. = 0.97) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อสม. ช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.94) ใช้แอปพลิเคชันสมาร์ต อสม. ในการส่งรายงาน อสม.1 ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 1.02) และค้นคว้าข้อมูลประโยชน์ที่ได้รับจากเทคโนโลยีดิจิทัล ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 0.91)

3. อธิบายวัตถุประสงค์ข้อ 2

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานยุค 4.0 ของ อสม. อำเภอท่าม่วง จังหวัดพิจิตร ได้แก่ ความรู้ด้านการปฏิบัติงานยุค 4.0 ($\beta = 0.117$, p-value = 0.028) ทัศนคติต่อการปฏิบัติงานยุค 4.0 ($\beta = 0.136$, p-value = 0.048) แรงจูงใจในการปฏิบัติงานยุค 4.0 ($\beta = 0.476$, p-value = 0.000) อาชีพ ($\beta = 0.097$, p-value = 0.049) และระยะเวลาการเป็น อสม. ($\beta = 0.130$, p-value = 0.016) ในขณะที่ตัวแปรอื่นๆ

เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน สถานภาพ และตำบลที่อยู่อาศัยอยู่ ไม่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานยุค 4.0 ของ อสม. อำเภอท่าม่วง จังหวัดลพบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ปัจจัยอื่นๆ ที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานยุค 4.0 ของ อสม. อำเภอท่าม่วง จังหวัดลพบุรี (n = 305)

ตัวแปร	Unstandardized		Standardized	t	Sig	Collinearity	
	Coefficients		Coefficients			Statistics	
	B	S.E.	Beta			Tolerance	VIF
ค่าคงที่	20.154	16.058		1.255	0.210		
เพศ (X ₁)	-3.924	4.191	-0.046	-0.936	0.350	0.931	1.074
อายุ (X ₂)	-0.121	0.119	-0.057	-1.017	0.310	0.742	1.347
ระดับการศึกษา (X ₃)	1.080	0.909	0.064	1.188	0.236	0.792	1.262
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน(X ₄)	0.000	0.000	-0.057	-1.071	0.285	0.795	1.257
สถานภาพ (X ₅)	1.534	1.902	0.041	0.806	0.421	0.882	1.134
อาชีพ (X ₆)	1.270	0.641	0.097	1.980	0.049	0.951	1.051
ระยะเวลาการเป็น อสม.(X ₇)	0.284	0.118	0.130	2.413	0.016	0.788	1.269
ตำบลที่อยู่อาศัยอยู่ (X ₈)	0.084	0.279	0.015	0.301	0.763	0.927	1.079
ความรู้ด้านการปฏิบัติงาน(X ₉)	1.802	0.817	0.117	2.206	0.028	0.811	1.233
ทัศนคติต่อการปฏิบัติงาน(X ₁₀)	0.648	0.326	0.136	1.987	0.048	0.486	2.059
แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน(X ₁₁)	0.579	0.086	0.476	6.756	<0.001	0.461	2.167
R = 0.573 R ² = 0.329 F = 13.052 Sig = 0.000							

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานยุค 4.0 ของ อสม. อำเภอท่าม่วง จังหวัดลพบุรี พบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีความรู้ในระดับสูงทัศนคติต่อการปฏิบัติงานอยู่ในระดับสูง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับสูง และการปฏิบัติงานยุค 4.0 อยู่ในระดับมาก การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานยุค 4.0 ของ อสม. อำเภอท่าม่วง จังหวัดลพบุรี ได้แก่ ความรู้ด้านการปฏิบัติงานยุค 4.0 ($\beta = 0.117$) ทัศนคติต่อการปฏิบัติงานยุค 4.0 ($\beta = 0.136$) แรงจูงใจในการปฏิบัติงานยุค 4.0 ($\beta = 0.476$) อาชีพ ($\beta = 0.097$) และระยะเวลาการเป็น อสม. ($\beta = 0.130$)

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ พบว่า โมเดลการทำนายการปฏิบัติงานยุค 4.0 ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีความเหมาะสมและมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยค่า R = 0.573 แสดงว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทั้งหมด (ความรู้ ทัศนคติ แรงจูงใจ อาชีพ และระยะเวลา

การเป็น อสม.) กับการปฏิบัติงานยุค 4.0 อยู่ในระดับปานกลางถึงค่อนข้างสูง ซึ่งสามารถร่วมกันพยากรณ์การปฏิบัติงานได้ร้อยละ 32.9 ($R^2 = 0.329$)

อภิปรายผลการวิจัย

ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานยุค 4.0 ของ อสม. ด้านอาชีพ และระยะเวลาการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านสอดคล้องกับงานของ ฉลองรัฐ ทองกันทา และนิพนธ์ แก้วคำย⁽³⁾ ที่พบว่า อสม. ที่มีประสบการณ์มีความเข้าใจบริบทของชุมชน สามารถแก้ไขปัญหาสุขภาพในพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม มีความพร้อมมีทักษะที่เอื้อต่อการใช้งานเทคโนโลยี รวมถึงการประยุกต์ใช้ข้อมูลการปฏิบัติงานยุค 4.0 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ปัจจัยด้านความรู้ที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานยุค 4.0 ของ อสม. พบว่า การมีความรู้ที่เพียงพอเกี่ยวกับเทคโนโลยีและนโยบาย ส่งผลต่อการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Lamluk & Wongrattanakamon⁽¹⁴⁾ พบว่า ปัจจัยด้านความรับผิดชอบ ลักษณะงาน และการได้รับความเคารพ มีผลสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัคร ($R = 0.715$, $R^2 = 0.511$, $p\text{-value} < 0.001$) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าปัจจัยส่วนบุคคลและแรงจูงใจยังมีบทบาทสำคัญต่อการทำงานของ อสม. และสอดคล้องกับผลของงานวิจัยนี้ที่ระบุว่าแรงจูงใจส่งผลต่อการปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญ

ปัจจัยด้านทัศนคติต่อการปฏิบัติงานยุค 4.0 ของ อสม. อยู่ในระดับสูงโดยเฉพาะด้านความพร้อมในการเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ เชื่อว่าเทคโนโลยีช่วยให้การสื่อสารกับประชาชนง่ายขึ้น แม้ทักษะของ อสม. แต่ละคนอาจแตกต่างกัน หากมีทัศนคติที่เปิดรับเทคโนโลยี จะส่งผลต่อความพร้อมและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานได้อย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นรุตม์ อภิชาติอำมฤต⁽¹¹⁾ ฉลองรัฐ ทองกันทา และนิพนธ์ แก้วคำย⁽³⁾ ผลการศึกษานี้ส่วนใหญ่เข้าถึงสมาร์ตโฟนและอินเทอร์เน็ตได้ในระดับสูง แม้ทักษะการใช้งานจะแตกต่างกันตามช่วงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ทุกช่วงวัยมีทัศนคติที่ดีต่อการใช้สมาร์ตโฟนในการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะในด้านการสื่อสารข้อมูลด้านสุขภาพ ถือเป็นเครื่องมือในการทำหน้าที่ของ อสม. ยุคดิจิทัล สอดคล้องกับงานวิจัย

ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติงานยุค 4.0 ของ อสม. อำเภอท่าวัง จังหวัดพนาธิ เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลมากที่สุดต่อการปฏิบัติงานยุค 4.0 สะท้อนว่า อสม. มีแรงจูงใจสูง เช่น ความภาคภูมิใจและความรู้สึกมีคุณค่าต่อสังคม ทำให้ปฏิบัติงานได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น สอดคล้องกับทฤษฎีแรงจูงใจ-สุขอนามัยของ Herzberg⁽⁵⁾ สอดคล้องกับงานวิจัยของ บัญญัติ อรรคศรีวร⁽¹²⁾ ที่ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของ อสม. อำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน พบว่า ปัจจัยจูงใจมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง และปัจจัยค้ำจุนมีความสัมพันธ์ในระดับมาก สะท้อนให้เห็นว่า การเสริมสร้างแรงจูงใจทั้งภายในและภายนอกสำคัญต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของ อสม. และยังคงสอดคล้องกับงานของ เพ็ญศรี โตเทศ⁽¹³⁾ ได้พัฒนารูปแบบการเสริม

สมรรถนะ อสม. 4.0 โดยเน้นการฝึกอบรมทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลร่วมกับการสร้างทีมพี่เลี้ยง อสม. แสดงให้เห็นว่า การสนับสนุนเชิงระบบมีผลต่อการยกระดับศักยภาพและแรงจูงใจ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพ อสม. โดยเน้นการส่งเสริมแรงจูงใจ ทักษะที่ดี และการเรียนรู้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การจัดทำหลักสูตรอบรมที่สอดคล้องกับลักษณะและบริบทของ อสม. แต่ละพื้นที่
2. นำข้อมูลจากผลวิจัยประเมินความพร้อมของ อสม. ในแต่ละพื้นที่ ทั้งในด้านความรู้ ทักษะ แรงจูงใจ และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล โดยสามารถนำมาวางแผนสนับสนุนและพัฒนาศักยภาพที่ตอบสนองต่อจุดแข็งและข้อจำกัดเฉพาะของ อสม. ในแต่ละชุมชนได้อย่างเหมาะสม
3. สามารถนำไปใช้ในการวางแผนกลยุทธ์สนับสนุนการทำงานของ อสม. อย่างเหมาะสมในแต่ละพื้นที่ และตรวจสอบประสิทธิภาพของการแทรกแซงด้านนโยบายหรือกิจกรรมส่งเสริมศักยภาพ อสม. ได้อย่างเป็นระบบ

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่สาธารณสุข และ อสม. อำเภอท่าวุ้ง จังหวัดลพบุรี ที่ได้กรุณาเสียสละเวลา เข้าร่วมการวิจัย และให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลรวมถึงคณาจารย์ และผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่ให้ความเมตตา ช่วยเหลือ และให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

1. สำนักนโยบายและแผนกระทรวงสาธารณสุข. แผนยุทธศาสตร์กระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2560-2564. นนทบุรี: สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์; 2559.
2. กองสนับสนุนสุขภาพภาคประชาชน ระบบสารสนเทศงานสุขภาพภาคประชาชน. ข้อมูลอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน [อินเทอร์เน็ต]. นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข; 2567 [เข้าถึงเมื่อ 29 มีนาคม 2568]. เข้าถึงได้จาก : <https://www.thaiphc.net/phc/phcadmin/administrator/index/index.php?options=adind>
3. จุลองรัฐ ทองกันทา, นิพนธ์ แก้วต่าย. การสื่อสารโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อดูแลสุขภาพประชาชนของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านยุค 4.0 อำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 2565; 17(1): 1-15.

4. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลพบุรี. รายงานผลการดำเนินงานอสม. ปี พ.ศ. 2567. ลพบุรี: สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลพบุรี; 2567.
5. Herzberg F, Mausner B, Snyderman BB. The motivation to work. 20th ed. New Brunswick (NJ): Transaction Publishers; 1959.
6. Daniel WW. Biostatistics: a foundation for analysis in the health sciences. 7th ed. New York (NY): John Wiley & Sons; 1999.
7. ยุทธนา แยกคาย. ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามมาตรฐานงานสาธารณสุขมูลฐานของ อสม. จังหวัดสุโขทัย. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยนเรศวร 2561; 19(3): 145-192.
8. ณัฐพงศ์ คำนา. ปัจจัยที่มีผลต่อศักยภาพตามนโยบายอสม. 4.0 ของ อสม. ตำบลศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. พะเยา: มหาวิทยาลัยพะเยา; 2565.
9. ทรรศนีย์ บุญมั่น. ปัจจัยที่มีผลต่อความรู้ด้านสุขภาพของ อสม. จังหวัดสุโขทัย [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร; 2564.
10. ภรณ์ชนัน ทิพย์เพชร. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลมาบโป่ง อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา; 2560.
11. นรุตม์ อภิชาติอำมฤต. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในยุคดิจิทัล [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม; 2565.
12. บัญญัติ อรรถศรีวร. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน. Journal of Nursing and Public Health Research 2565; 2(2): 55-67.
13. เพ็ญศรี โตเทศ. การพัฒนารูปแบบเสริมสมรรถนะ อสม. 4.0 ในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการดูแลสุขภาพชุมชน [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น; 2561.
14. Lamluk P, Wongrattanakamon S. Factors influencing the organizational engagement of village health volunteers after the COVID-19 outbreak in Phayao Province. J Public Health Dev 2024; 22(3): 175-186.